Inger Margrethe Boberg

23. JULI 1900–9. MAJ 1957

Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, dr. phil. Inger Margrethe Boberg afgik ved døden 9. maj 1957, plaget af en sygdom, der nok tillod en flittig arbejdsperiode mellem to sygelejer, men ikke levnede noget håb. Savnet føles stærkt af den kreds, hvem dansk folkemindevidenskab ligger på sinde, og dobbelt stærkt af den mindre kreds, der havde lært at værdsætte mennesket Inger Boberg.

For Dansk Folkemindesamling er tabet overordentlig smerteligt. I en lille og på flere måder vanskeligt stillet institution, der trods sin centrale stilling i landet kun råder over ganske få menneskers arbejdskraft, er hver enkelt medarbejders særlige fond af viden og interesser vanskeligt at erstatte.

Dødsfaldet slår også et synligt hul i den kreds af eventyr- og sagnforskere, hvis samarbejde henover landegrænserne er nødvendigt i denne mærkelige videnskab, hvor lokalt, nationalt og internationalt vexelvirker på så særpræget en måde. Den internationale side af dr. Bobergs virke bestod bl. a. i bidrag til den nu halvvejs publicerede 2. udgave af Stith Thompsons monumentale Motif-Index of Folk Literature. Forbindelsen med denne førende personlighed havde Inger Boberg haft lejlighed til at dyrke, da Tagea Brandts legat, tildelt 1945, satte hende i stand til samme år at rejse til USA. Derudover hentede Inger Boberg sine fleste emner indenfor dansk og nordisk folklore, og i al korthed vil vi se på hendes virke og på nogle af de bøger og afhandlinger, der voxede ud af det, og som skabte hendes position blandt folkemindedyrkerne, hvis arbejder jo langtfra altid ligger (eller skal ligge) på det akademiske plan.

Inger Margrethe Boberg var datter af cand. mag. V. Boberg, der levede indtil for et par år siden; den, der skriver dette, husker hans stoute skikkelse fra sit første skoleår, der var Bobergs sidste år som overlærer. Hans få arbejder indenfor dansk filologi huskes endnu, og under hans påvirkning gik datterens interesser i filologisk retning. Men senere kom religionshistorie og folkeminder til at dominere, hvilket ligesom symbolsk ses af, at hendes første arbejde handlede om formlæren i ældste dansk, men hendes andet om guden Freyr og hans kreds (Filologisk-historisk samfunds pris 1923, resp. 1926). Det var

især C. W. v. Sydow, der ved sine skrifter havde vakt Inger Bobergs interesse for sådanne emner, og med et studieophold hos ham i Lund 1927 skete for alvor drejningen mod den videnskab, der her i landet har så svært ved at give sine dyrkere studie- og senere existensmuligheder.

Imidlertid benyttede DFS sig af den vordende eventyrforsker til nogle særopgaver, og 1932 blev hun assistent i DFS, men først efter H. Grüner-Nielsens afgang 1951 kunne der blive tale om en regulær arkivarstilling for den da særdeles velmeriterede dr. Boberg.

De ældste afhandlinger fra 1931 ff. handlede om forskellige egnes oldtidshøj-overleveringer, sobre sammenstillinger af det spredte stof fra nye og gamle kilder. En studie over et sagn, der også oftest har en høj med vætter som udgangspunkt, blev på Marius Kristensens foranledning udvidet til disputatsen Sagnet om den store Pans død, 1934. Den filologiske skoling mærkes i udredningen af dette sagns to hovedformer i deres geografiske udbredelse, og der konkluderes i, at sagnet er germansk, evt. germansk-keltisk, og at den enlige antikke optegnelse hos Plutarch er et lån fra nordligere folkeslag. En anden større sagnmonografi er Bjærgfolkenes bagning (Danmarks Folkeminder 46, 1938), sagnene om, at mennesker får lov at smage vætternes bagværk, fx. hvis de har hjulpet »de små« ved at bøde deres redskaber. Ikke få afhandlinger føjede sig efterhånden til. Synes man, at de er lidt matte at læse, må man erindre, at kvaliteten i en sådan fremlæggelse af korte sagn el. lg. ikke mindst må vise sig i klarhed ved ordningen og præsentationen; rammen om dem er opdelt i så mange stumper, at det er svært for den skrivende at trække vejret frit.

Mere sving er der forsåvidt over den sønderlemmende opposition mod en oldsagn-historisk disputats (APhS XVIII, 3 1947), og dr. Boberg kommer i dette lille arbejde ind på sider af sin lærdom og sine interesser, som der ellers kun altfor sjældent var brug for. Hendes horisont strakte sig vidt udover det snævert folkloristiske.

Bedst skrev Inger Boberg, når emnet var en person. Hendes indledning til udgaver af manuskripter af Jacob Bircherod og Jens Kamp (DFm 43, 1936 og 51, 1943), såvelsom det folkloristiske kapitel i Henning Høirups bog om Frederik Lange Grundtvig 1955, viser hende fra den allerbedste side, og det samme gælder tilsvarende »menneskelige« passager i Folkemindeforskningens historie i Mellem- og Nordeuropa (DFm 60, 1951–53).

Sidstnævnte bog (der anmeldtes i Danske Studier 1953) havde kostet mange års arbejde; den må kaldes Inger M. Bobergs hovedværk og er i stand til at bære en sådan betegnelse. Det er utænkeligt, at en forskningshistorie over en så spredt videnskab i en halv verdensdel skulle kunne undgå berettiget kritik af synspunkter, kapitler og detailler, og sådan kritik er da også blevet fremsat i ud- og indland. Samtidig har der dog været enighed om, at bogen, der ikke har egentlige forgængere hverken i eller udenfor Danmark, repræsenterer et uhyre arbejde, og at den er en meget værdifuld vejledning på et meget stort og vanskeligt område.

Som naturligt er, har netop Danske Studier trykt nogle af Inger M. Bobergs arbejder, tre større afhandlinger (deraf en så tidligt som 1928) og et par små foruden nogle anmeldelser især af udenlandsk folkemindelitteratur; oftest er anmeldelserne fremkommet på dr. Bobergs initiativ, og DSt må være taknemlig over denne udvidelse af synskredsen. Endnu i dette hæfte trykkes to anmeldelser. Den kortere modtog vi for et års tid siden, den længere, som er skrevet på opfordring af dr. Aage Hansen, blev først fundet i efterladenskaberne. Der er altid noget mærkeligt ved at befordre andres arbejder i trykken posthumt, og man vil forstå, at det føles dobbelt mærkeligt i dette tilfælde, hvor anmeldelsen gælder undertegnedes egen folkevisebog.

Med omtalen af små og større bidrag til DSt er vi ført lige ind på det personlige område. Thi når vi før nævnede den kreds, der satte pris på mennesket Inger Boberg, må vort tidsskrifts nuværende og sikkert også tidligere redaktører regnes med i kredsen. Noget var der i Inger Bobergs udtryksmåde og væsen, der kunne vanskeliggøre en sådan værdsættelse. Om man har forstået hende ret, var hun ikke blot et alvorligt, men også et ensomt menneske, der ikke i særlig grad nød det privilegium, den stadige forbindelse med nærstående udgør, med dens opmuntringer og retledninger. I forhold til denne lukkede væreform bliver ensomheden både årsag og virkning, og vi tror, at den onde cirkel ofte kunne føles som en jærnring. Forskellige andre omstændigheder kan også have virket i uheldig retning. Nogle års skolevikariater kan slå grimme skår i den, der hverken er kaldet eller udvalgt til gerningen; den i teknisk og økonomisk forstand højst beskedne plads, dr. Boberg indtog til 1951, stod i åbenlyst misforhold til hendes produktion og løbende opgaver; og en af de største planer i hendes forskergerning, Saxokommentaren, strandede undervejs.

Man glædede sig derfor, når man under sin lejlighedsvise forbindelse med Inger Boberg fik lov at se hende fra en anden side; så opdagede man, at hverken humør eller charme savnedes i den alvorlige forskers sind, og man erfarede den hjælpsomhed, hun udviste, når den spørgende var accepteret.

Ligeledes glæder man sig over, at to arbejder, som Inger Boberg desværre ikke selv når at se på tryk, er i en sådan stand, at andre uden altfor stort besvær kan bringe dem frem i lyset. Dr. Boberg havde selv truffet dispositioner herfor, og DSt vil siden vende tilbage til dem. De bliver – foruden anmeldelserne i dette hæfte og et bidrag til Maal og Minne – det sidste fra den flittige og redelige folkemindeforskers hånd.

Inger Margrethe Boberg vil dog ikke blot blive mindet i det øjeblik, disse efterladte arbejder ser lyset, men også – det tror vi bestemt – ved mange andre lejligheder og af mange andre grunde.

Erik Dal.